

ปัญหาการอ้างสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดิน ก.บ.ท.5¹

ว่าที่ร้อยตรีหญิงอุทัย เชื้อชื่น²

จากการศึกษาปัญหาการอ้างสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดิน ก.บ.ท.5 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาสถานะของเอกสารใบ ก.บ.ท.5 และการโต้แย้งสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐที่มีการเรียกเก็บภาษีบำรุงท้องที่ (ก.บ.ท.5) และเพื่อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการอ้างสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดิน ก.บ.ท.5 เพราะเมื่อมีการอ้างสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดิน ก.บ.ท.5 ขึ้น และเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้ที่มีหน้าที่ในการดูแลคุ้มครองรักษาที่ดินของรัฐ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาอย่างแท้จริง รวมทั้งการวิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา เพื่อประกอบการพิจารณาในการยุติปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้น อีกทั้งเพื่อรักษาสาธารณสมบัติของแผ่นดินให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันต่อไป ตามบทบาหน้าที่ที่กฎหมายให้อำนาจ

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าประเด็นปัญหาที่ควรค่าแก่การศึกษาอยู่หลายประการ ดังนี้

กรณีปัญหาสถานะของเอกสารใบ ก.บ.ท.5 และประเภทของที่ดินที่รัฐเรียกเก็บภาษีบำรุงท้องที่ (ก.บ.ท.5) สืบเนื่องจากประชาชนมักมีความเข้าใจว่าเอกสารสำคัญที่ทางราชการออกให้ที่เรียกว่า “ก.บ.ท.5” เป็นเอกสารแสดงสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยชอบตามกฎหมาย โดยที่เอกสารใบ “ก.บ.ท.5” เป็นเพียงแบบแสดงรายการที่ดินที่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ตามพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บจากที่ดินที่เข้าลักษณะเป็นที่ดินที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว เช่น ที่ดินที่ใช้ประโยชน์ทำการเกษตร หรือดินรกร้าง วางแปลที่ตั้งอยู่ในเขตท้องที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำไปสู่ปัญหาการอ้างสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ และข้อพิพาทเรื่องแนวเขตและกรรมสิทธิ์เหนือพื้นดิน

กรณีปัญหาการโต้แย้งสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐที่มีการเรียกเก็บภาษีบำรุงท้องที่ (ก.บ.ท.5) เมื่อมีการเรียกเก็บภาษีบำรุงท้องที่โดยหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ ซึ่งแม้ว่าจะมีการเรียกเก็บโดยไม่ถูกต้อง กล่าวคือ จากผู้ที่เข้าทำประโยชน์ที่ดินของรัฐ ซึ่งมีเจ้าของที่ดิน แต่บุคคลดังกล่าวก็มักจะกล่าวอ้างว่าตนมีกรรมสิทธิ์เหนือพื้นดินดังกล่าว และนำไปสู่ปัญหาการโต้แย้งสิทธิการเข้าทำประโยชน์ที่ดิน

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาการอ้างสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดิน ก.บ.ท.5 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวิศร เลิศธรรมเทวี และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา โชติมานนท์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยบริการฯ จังหวัดกาญจนบุรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

แนวเขตที่ดิน และการรับโอนสิทธิในที่ดินในฐานะทายาท และนำไปสู่ปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐโดยอ้างสิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ภ.บ.ท.5 สืบเนื่องจากปัจจุบันเกิดคดีเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินของรัฐ โดยอ้างสิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ภ.บ.ท.5 จำนวนมาก ซึ่งไม่ใช่เพียงแต่ประชาชนทั่วไปเท่านั้น ยังรวมไปถึงผู้มีอิทธิพล นักการเมือง รวมทั้งผู้บริหารระดับสูง ที่อาศัยช่องว่างของความไม่ชัดเจน

กรณีปัญหาดังกล่าวอาจนำไปสู่ปัญหาการบุกรุกเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐโดยเฉพาะที่ “ป่า” หรือ “ป่าสงวนแห่งชาติ” เป็นปัญหาที่มีมาอย่างยาวนาน สาเหตุในการบุกรุกพื้นที่ดังกล่าวอาจมีได้หลายสาเหตุ เช่น การขายที่ดินทำกิน ภาคการเกษตรเพราะประชากรส่วนใหญ่ในประเทศยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก นอกจากนี้ ด้วยขอบเขตของ “ป่า” หรือ “ป่าสงวนแห่งชาติ” บางพื้นที่ไม่มีความชัดเจน จึงอาจทำให้ประชาชน เข้าใช้ประโยชน์โดยรุกล้ำพื้นที่ดังกล่าวโดยไม่ได้ตั้งใจ อย่างไรก็ตาม โดยที่รัฐบาลมีนโยบายในการทวงคืนผืนป่า จากการบุกรุกของประชาชน จึงปรากฏการเสนอข่าวสารมากมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีกับผู้บุกรุกที่ “ป่า” หรือ “ป่าสงวนแห่งชาติ” ซึ่งจากการนำเสนอข่าวดังกล่าวพบว่า มีประชาชนจำนวนมากเข้าใจว่าเอกสารสำคัญ ที่ทางราชการออกให้ประเภทหนึ่งที่เรียกว่า “ภ.บ.ท 5” เป็นเอกสารแสดงสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยชอบ ตามกฎหมาย และสามารถนำมายืนยันยันกับกรมป่าไม้เมื่อถูกดำเนินคดีในข้อหาบุกรุกที่ “ป่า” หรือ “ป่าสงวนแห่งชาติ” ได้ นอกจากนี้ ในการซื้อขายที่ดินระหว่างประชาชนด้วยกันเองก็มีจำนวนไม่น้อยที่มีการนำเอกสาร ใบ “ภ.บ.ท 5.” มาใช้กล่าวอ้างเป็นหลักฐานทำให้ผู้ซื้อเชื่อว่าหลักฐานดังกล่าวเป็นเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิ ในที่ดิน ผู้เขียนจึงขอนำเสนอข้อกฎหมายที่ประชาชนควรทราบ เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถานะ ของเอกสารใบ “ภ.บ.ท. 5” และเพื่อแสดงให้เห็นว่าเอกสารดังกล่าวสามารถนำมากล่าวอ้างเพื่อใช้ยันกับรัฐ ได้หรือไม่

จากการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการอ้างสิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ภ.บ.ท.5 ผู้ศึกษาจึงเสนอแนะแนวทางแก้ไขดังนี้

1. ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ให้เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จะต้องดำเนินคดีกับผู้ที่ครอบครองใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเพื่อลดปัญหาการนำหลักฐานการเสียภาษีไปเป็นหลักฐานแสดงการครอบครองที่ดินของรัฐและทำการซื้อขายกัน และเพื่อรักษาผลประโยชน์สาธารณะและป้องกันการบุกรุกเข้าทำประโยชน์ที่ดินของรัฐเพราะถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้พบการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินของรัฐแล้ว

2. ควรสร้างความรู้ความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งสร้างการรับรู้ กับประชาชน ว่าหากที่ดินที่บุคคลนั้นครอบครองมิได้มีเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินแล้ว ผู้ครอบครองที่ดินย่อมมีความเสี่ยงและสมควร ที่จะต้องตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของที่ดินดังกล่าว และในกรณีที่ดินที่บุคคลใดครอบครองมีเพียงหลักฐานแสดงว่าได้เสียภาษีที่ดิน ที่ตนครอบครองไม่ว่าหลักฐานดังกล่าวจะเป็นเอกสารใบ “ภ.บ.ท. 5” หรือหลักฐานการเสียภาษีที่ดินตาม

พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ก็ตาม หากผู้ครอบครองที่ดินนั้นปราศจากหลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ที่ดินดังกล่าวก็มีความเสี่ยงที่จะเป็นที่ “ป่า” หรือ “ป่าสงวนแห่งชาติ” และอาจมีผลให้ผู้ครอบครองถูกดำเนินคดีในข้อหาบุกรุกที่ดินดังกล่าวได้

เอกสารอ้างอิง

กุสุมา สุพุทธิ.ภ.บ.ท.5 กับการโต้แย้งสิทธิในที่ “ป่า” และ “ป่าสงวนแห่งชาติ [Online],2561
กรมที่ดิน.แนวทางในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์ [Online], 2563
กรมที่ดิน.ที่ดิน ภ.บ.ท.5 คืออะไร [Online] ,2564